

İktidar: Kişiler-arası, Organizasyonel ve Global Boyutları

Çarşamba, 12 Ekim 2005

KONU: Klasik kuramdaki iktidar farklılıklarını/diferansiyellerini açıklamak.

Neden iktidar farklılıkları ortaya çıkar? İki ana cevap:

- insan doğası
- toplumun *organizasyonu*

Farklılıklar zaman içinde nasıl değişir ya da muhafaza edilir?

Tartışacağımız ilk yazar grubunda, her bir teorisyen insan doğasına dair farklı bir açıklama verecektir ancak her biri insan doğasının kaçınılmaz olarak iktidar farklılıklarına yol açacağını iddia edecektir.

(Açıklama: Her bir yazar için bir zaman dilimi ve sosyal yer belirtmek neden önemlidir? Fikirler ve insanlar sosyal dünyalarından bağımsız olarak dolaşmazlar, bu durum tarihi cehaleti geliştirir, metinlerin yorumlarında kullanılacak kaynakları azaltır.)

NICOLO MACHİAVELLİ—(1469-1527) [çevirenin notu: tarih metinde böyle] İtalyan (Floransa), genel Rönesans adamı

- * devlet gücüyle samimi değil, prensiyle pek yakın değil
- * 15.yüzyıl İtalyası şehir-devletlerine bölünmüştü ve 19. yüzyıla kadar da birleşmemişti
- * Machiavelli güçlü birleşik bir devleti ne hayal etti ne de hizmetinde bulundu
- * ikamet ettiği devlet tarafından ret edildi.
- * birleşik bir model ya da bütün iktidarın devlette toplandığı bir durum yaratmaya *çalışmadı*
- * Hobbes ya da Marx gibi bir plan hazırlamadı—onun yerine, İktidarı kurumsallaştırmanın yollarını sunmaktansa, Machiavelli **iktidar stratejilerini** yorumlar
- * siyasi maceraperestliğin değişen doğası ve Medici Floransa’daki bölünmeden dolayı devlet hizmetinden uzaklaştırılmıştı, ve bu kudret simsarlarının arasında değildi
- * eserlerinin özelliği Onun kendi **politik dünyasını—sürekli hareket halinde olan**, süreklilik arz etmeyen, entrika ve yanılsamalar dünyası-- algılayışından gelir
- * *bilginin iktidar içereceğini düşünüyordu, iktidar bilgiden ayrı idi, fakat iktidar ve bilgi birbirlerini nasıl kullanacakları stratejisi anlaşıldığında birbirlerini etkin katabilirlerdi*
- * amaç **“durumun efendisi”** olmaktı, bilgi stratejileri ve siyasi teknikler geliştirmektir

Machiavelli *gözlemledi*—gizli olanı ortaya çıkarmak ve performansla yanıtılmaktan kaçınmak istedi. İktidarın *a priori* mekanik, nedensel olarak anlaşılmasına bağlı kalınmasından ziyade stratejilerini çalıştı.

Eserleri: *Prens ve Söylemler/Diskurlar*, Floransa’nın betimleyici bir etnografisi, özellikle politik kültür ve, bilhassa, iktidar, fakat **stratejik eylem, planlı eylem olarak algılanan iktidar**. Eserinde, Machiavelli iktidarın iyi ya da kötü olduğuna dair hiçbir ahlaki değerlendirme yapmaz—ve bu da tip değerlendirmeler yapan diğer yazarlardan ayırır Onu. Onun tek amacı belirli iktidar stratejilerinin **etkililiğini** keşfetmektir. Değerlendirme yapmadığı reddetmesi onun eserini farklı bir yere koyar ve bugüne kadar *Makyavelist* terimi kafası iktidar stratejileriyle meşgul olan kişiyi tanımlar. Bu terim aynı zamanda “entrikacı” anlamına da gelir ki olumsuz çağrışımları vardır çünkü son zamanlara kadar iktidarın genelde olumsuz çağrışımları vardı. Böylece, iktidara mutlaka olumsuz bir değeri olmadan yaklaşmak Machiavelli’ye olumsuz değerlendirme getirdi, “entrikacı” gibi.

İktidar mutlaka hükümdar, adil ya da haklı olandan çıkmaz. Makyavelli iktidarı rasyonalize ya da *haklı göstermeğe* çalışmaz, sadece onu *tanımlamağa* çalışır. Kullanıldıklarını gördüğü şekilleriyle stratejileri tanımlar.

İktidar bir kimse ya da bir yere ait değildir—prenslerin illa ki sahip oldukları bir şey değildir.

İktidar, kişinin kendisi için daha fazla eylem alanı sağlama stratejilerinin etkinliğidir. Kişide içsel olarak *bulunmaz*—stratejik yeterliliğe göre ve de iktidar sahibi olacak kişinin yeteneklerine göre üretilir ve yeniden üretilir. (bizim sosyolojik anlayışımızdan farklı değil.)

Makyavelli ahlaki değerlendirmelerden ziyade tanımlama/yorumlamayı vurgulamıştır—bu da onun tarihteki yerini gösterir, onun **yargılamak değil de sadece tanımlamak** üzerinde yaptığı vurguyu. Bu başkalarından onu ayırır, örneğin Hobbes'tan, Makyavelli belirli durumlardaki, spesifik alanlardaki iktidar ve onun nasıl işlediği üzerine yoğunlaşmıştır.

Makyavelli'nin ilgisinin odağında en eski gerçeklerden olan **iktidarın özünün şiddet** olduğu gerçeğidir. Şiddet kullanmaya isteklilik ve kabiliyeti, Makyavelli'nin sınırı buydu. *İktidar uygulamak bir kişiye ya da sahip olduklarına şiddet getirmek, ne zaman acımasız olunacağını ne zaman geri çekinilmesi gerektiğini bilmektir.*

* Prens, tutumlu bir şekilde şiddet ekonomisi uygulamalıdır, bu da askeri kapasitenin, rakibin araçları hakkında bilginin, silahlı birliklerin disiplinli organize tehdit durumuna nasıl getirileceğinin dikkatli bir şekilde gözden geçirilmesini gerektirir.

* Fakat kişi iktidarı tutumlu bir şekilde kullanmalıdır, **yıkıcı şiddet siyasi bir strateji olarak yapısal zayıflığa yol açar**—seni sadece zayıf *yapmaz*, zayıflığını *ortaya da çıkarır*. Eğer *çok fazla* kullandıysan, zayıflığını göstermiş olursun çünkü o zaman alternatif kaynaklar oluşturmadan önce sadece kaynaklarını bitirmiş olursun.

* Alternatif bir kaynak **rıza/muvafakatı garantilemek** olabilir—şiddet uygulamaktan daha etkili bir iktidarını hissettirme yoludur. Bazı durumlarda şiddet daha etkili olabilir—*gelecekte tehdit edebilmek için kullanabilirsin*.

* Rıza garanti altına alındığında geliştirilemez ya da evrensel hale getirilemez ya da kuralları her zaman onun üzerine kuramazsınız ya da her tip eylem alanına uygulayamazsınız—**rıza her zaman belirli durumlar için geçerlidir**.

Makyavelli Özeti:

Makyavelli ideal bir durumu tasarlamakla ilgilenmiyordu sadece tarafsız, yargılamadan, rasyonel bir şekilde inceleyerek şu soruyu sordu: *İktidar nasıl elde edilir ve korunur? Hangi eylemlerin iktidar kullanımına yararlı/zararlı olduğunu sorduğu örnek-olayları çalışmıştır.*

Orijinal (ilk sorduğumuz) sorularımızdan birine geri dönüyoruz...

İktidar farklılıkları nereden geliyor?

Bu, **insan doğasının değişmediğini ama şekillendirilebildiğini** savunan Makyavelli için büyük önem arz ediyordu. (Zaman ve mekanlar ötesi karşılaştırmalar yapamayız.)

İnsanların temel olarak değişmeyen doğaları nedir?

Makyavelli'ye göre **esasen kötüyüz**: “insanlar/erkekler nankör, döneke, yalancı, iki-yüzlü, korkak ve aç gözlü yaratıklardır” fakat **sosyal işbirliğini** engellemez-ancak eğer bu kadar kötüyse sosyal işbirliğini nasıl sağlarsınız?

İnsanların **doyumsuz arzuları** vardır. Sınırsız hırslımız **kendimizi-korumamız** için bir güdüdür. İnsanları kendilerini-koruma amacını kullanarak manipüle edebilirsiniz.

İnsanlar ileriye göremezler, dolayısıyla **kısa vadeli** ödüllere yoğunlaşırız, ancak bunun galip gelmesi uzun bir stratejidir. Aynı zamanda **taklitçiyizdir** de—otorite figürlerini örnek olarak takip etmeğe meyilliyizdir ya da liderlik tarafından eğilip bükülürüz.

* Makyavelli bazı insanların doğuştan diğerlerine üstün olduklarını söylemez—bazılarının daha fazla iktidara sahip olmalarının nedeni bu değildir. Bazılarının üstün olma/köle etme hakkı yoktur, ancak Makyavelli'nin iddia ettiği şey **insan doğasının etkileşimi** (kötü, uzağı görmeyen, doyumsuz, taklitçi doğası) doğru sosyal çevrelerde sosyal olarak koşullandırılmış faktörler altında **iktidar eşitsizliklerinin** sebebidir—**çatışmanın önemi** budur.

--insan doğasından dolayı çatışma toplumun değişmeyen durumudur

--temel gösterge *sıradan* insanlar ve *iktidar sahibi* insanlar arasındaki mücadeledir

--çekişmenin nedeni **iktidar ve üstünlük için duyulan şehvettir**—bazılarının başkalarını domine etmek için duydukları doyumsuz arzudur; herkesin kendine-korumak arzusu vardır ancak, bazıları üstün olmayı arzular, bu da çatışmaya yol açar.

İnsan arzularını daha faydalı amaçlara yönlendirmek için, **bir devlet** ve güvenlik ve refah koşulları yaratılmalıdır. Bu, başarılı bir hükümet için Makyavelli'nin *Prens*'te verdiği reçetedir.

İktidara duyulan doyumsuz arzuları nasıl kontrol edebiliriz

En iyi hükümet **yeteneğe göre rütbe alınan** (yükselen) hükümettir (Pareto tarafından ele alınacak olan konudur; aslında Plato bu fikri desteklemiştir). Makyavelli, eğer yetenekli insanlar iyi (rütbeli) konumlarda olurlarsa, hükümetin çelişkiyi frenleyeceğini iddia eder.

(Açıklama: Platon—*Devlet*—diyalog şeklinde yazılmıştır, Sokrat *agorada* dolaşırken Sokrat'ın adalet tanımını tartışır=insanların pozisyonlarının yetenekleriyle uyumlu olduğu durum. Bu durumu nasıl sağlarız? Makyavelli bu durumun çelişkiyi frenlemekte etkili olacağını söylese de, Sokrat **değer yargısında** bulunur—insanlar yapabildikleri şeyi yaparlarsa, ne fazlasını ne de azını, mutlu olurlar.)

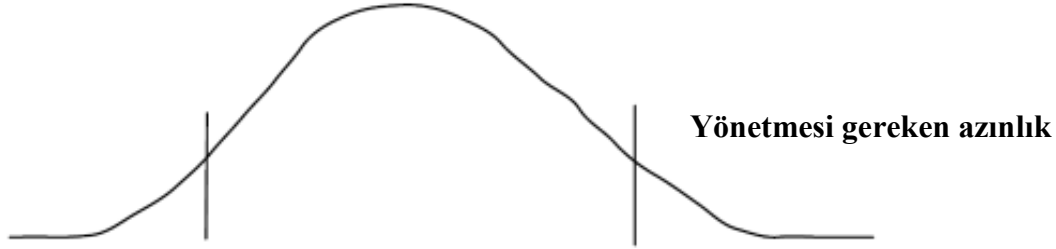
Fakat insanların yeteneklerinin ne olduğunu nasıl bulursun?

Bulamayız, dolayısıyla büyük bir yalan söyleriz—*hükmetme yalanı*—annelerin çocuklarına şu hikâyeyi anlattıkları yalan: tanrılar insanları üç farklı materyalden yapmışlar—bazılarını altınla karıştırmışlar (*felsefeci-krallar*); bazılarını gümüşle (*muhafızlar, askerler, koruyucular*); bazılarını ise bronzla (*işçiler*). Sonra bunları farklı okullara koyarız. Zamanla, felsefeci krallar herkesten daha iyi *görüneceklerdir*—insanlar bu şekilde görecekler ve kabulleneceklerdir. Sonuçta, herkes kendi yeteneğine göre iş yapacaktır (çünkü onları öyle eğittik). *Herkes kendi yeteneğine göre iş yaparsa, herkes mutlu olur, dolayısıyla da mutlu bir toplumumuz olur!*

Makyavelli etkili devletin rütbe/statü=yetenek olan olduğunu iddia etmiştir.

Etkili bir devlet yapmak için insanların hangi yeteneklere ihtiyacı vardır? Gerekli yetenek ileriye-görebilme olabilir mi? Uzağı görememekten doğal olarak farklıdır bu. Kararlı ve esnek ve yanıltıcı/aldatacı olmalıdır—insanların kişisel-çıkarlarını, doyumsuz arzularını, miyop doğalarını manipüle etmek gerekecektir.

Bu yeteneğe sahip olanlar, diyagramda gösterilen azınlıktır:

Hükümetler çoğunlular Makyavellinin tavsiye ettiği gibi insanları manipüle ederek yönetirler.

- * **sonuç:** İktidar ve iktidar kullanımı toplumda sosyal olarak istenen kontrol edilebilen çelişkiyi elde etmek için gereklidir
- * **örtük mesaj:** lider takipçilerini bilmelidir çünkü onları manipüle edebilmesi gerekir, bunun için de onların doğalarını bilmelidir
- * **siyasi-sosyal düşünce için önemi:** Makyavelli ilk yazarlardan biriydi. Ahlaki bir yargılama olmadan—sadece tanımlama/gözleme yapılan Aydınlanma dönemi yazısı.

THOMAS HOBBS—(1588-1679) İngiliz, bahsettiği konular ilk defa Makyavelli tarafından dile getirilmiştir

Hobbes **toplumun kendisinin bir insan eseri** olduğunu iddia etti. Doğal değil, insan yapımı. Eğer insan eseri ise, uygun gördüğümüz şekilde değiştirebiliriz.

İnsanlar doğaları gereği sosyal ya da politik değildir—doğal olarak/insiyaki olarak işbirliği yapmayız. Toplum insanlık üzerine korkudan ve kendini-koruma içgüdüsünden dolayı empoze edilmiştir. Makyavelli gibi, Hobbes da insanların *nasıl olduklarıyla* ilgiliydi—nasıl olmaları gerektiğiyle değil.

Yine Makyavelli gibi, Hobbes'un *Leviathan*'daki analizi de insanları biteviye bir şekilde aktif olarak, huzurlu ya da dingin olarak değil, çizer. İnsanlar ne arzu ederlerse, onu iyi olanla eşleştirirler. (Klasik ve neo-klasik ekonomistler neyin iyi olduğunu söyleyemeyeceğinizi iddia ederler, sadece bireysel arzuları bilebilirsiniz. Arzuları yerine getirmek ekonominin fonksiyonudur, arzuları yerine getirmek kapasitesini artırmak). Korktuklarını kötü olanla eşleştirirler.

arzular= iyi
korkular=kötü

Yine de, insanlar biteviye olarak aktif olsalar da, **hepsi de tek bir isteği paylaşırlar, kendini-koruma isteği** (Makyavelli de olduğu gibi). Doğamız, hükümeteşsiz bir dünyada “herkesin

herkesle savaştığı” bir durum yaratsa da, kendini-koruma insanları bir dereceye kadar işbirliği yapmaya zorlar.

Sosyal düşünce tarihinde Hobbes genellikle John Locke (17. yüzyıl) ve Jacques Rousseau 17-18. yüzyıl, Fransız) ile birlikte gruplandırılır; hepsi de **sosyal sözleşme kuramcıları** olarak adlandırılırlar çünkü toplum ve işbirliğinden *önce* bir dünya tasavvur ettiler, buna da “**doğal hal**” denildi.

- doğal hal sadece bazı felsefecilerin uydurduğu bir teşebbüs değildi
- ilk antropologlar insanların “doğal hal” durumundayken neye benzediklerini bulmaya çalıştılar ve kısmen bu durum onları “ilkel” ve “gelişmemiş” toplumlara bakmaya itti.
- İnsan kurumları hakkında bildiklerimizi geriye aldığımızda, ne görürüz?

Doğal halde, endüstriye yer yoktur çünkü bununla ilgili semere belirsizdir, kültür yok, toplum yok, sürekli bir vahşi ölüm korkusu ve tehlikesi, ve “**doğal halde insanın hayatı yalnız, berbat, yabani ve kısadır**” (Hobbes’un ünlü sözü)

Doğal halin ötesine nasıl geçeriz?

Ölümden kaçın (“kötülüklerin başı,” insan etkileşiminin sınırı), kendini-korumaya çalış, barışçıl etkileşim yolları ara ve bul.

Doğanın temel kuralı= kendini korumak için barışı bul.

“herkesin herkesle savaştığı” durumdan **feragat ederek**, *bütün haklarımızı bir hükümdara bize güvenlik vermesi karşılığında* vererek frenliyoruz.

Hobbes, İngiltere’nin mutlakıyetçi kralının konuşmalarını yazıyordu. İngiltere’de 1688’teki parlamento devrimi sırasında, Parlamento kralın gücünü sınırladı, ancak o zamana kadar kral, görece olarak, kontrolsüzdü ve Hobbes bu kontrolsüz durumun neden iyi bir şey olduğunu açıklıyordu. (Daha önce, Magna Karta’da hükümdara kısıtlamalar getirilmişti, parlamentoyu soylular kuruyordu ancak 17.yüzyıla kadar görece zayıflardı.)

* güvenlik karşılığında hükümdara feragat etmek/boyun eğmek= sosyal sözleşme

Sosyal sözleşmeyle, her zaman bir değişim vardır, bazen bir “pazarlık” ya da “durumu değerlendirme” (hukukta denildiği şekliyle) ve her zaman bir etkileşim vardır (A ↔ B).

Sosyal sözleşme farklı yazarlar tarafından toplumu açıklamak için yaratılmış yeni bir mittir— bu yazarlar “doğal hal” i önerdiler, toplum tarafından şekillendirilmeden *önceki* “doğal” halindeki insan. Bu hayali nosyon insan doğasını tanımlamak için kullanıldı—*toplum ve deneyimin empoze ettiği sosyalizasyon olmadan insanın özünde ne vardır?* sorusunu ele aldılar. Bu, toplumun nasıl organize edilmesi gerektiğine dair belirli bir sosyal vizyonu haklı çıkarmak için kullanıldı (“belirli şartlar altında, bu materyaller, organizasyonel ve kültürel şeylere ihtiyacımız var...”).

Locke= Amerikan vizyonunu canlandıran sosyal kuramcı, hükümetin bizim çalışkanlığımızı korumak için kurulduğunu iddia eder, bir miktar güvensizlikle bir arada huzurla varolan bir durum hayal eder, mal varlıklarımızı korumak için hükümete ihtiyacımız vardır.

Rousseau = kolektifçi, romantik, insan doğal halinde mükemmeldir, toplum bozar.

Hobbes = hükümdarlık herhangi bir formu alabilir (demokratik, aristokratik, monarşi gibi) ancak form ne olursa olsun iktidar sınırsız olacaktır

-- bir hükümdarlık yarattığınız zaman, bu kaldırılamaz, her şeyin sonudur

--son sınav, hükümdarın kanun, kural ve huzuru tutmasıdır

-- ancak hükümdarın görevleri *vardır*—insanların refahını sağlamak için, kanunları, kuralları, huzuru korumak

--bundan farklı davranan hükümdar huzurun mantığına ve doğanın kanununa aykırı davranıyor olur

--hükümdar tebaasını ve tebaasının çıkarlarını gözetmekle yükümlüdür. Hobbes İngiliz kralının mutlakiyetçiliğini savunuyordu—mutlakiyetçiliğin genel olarak tebaanın yararına olduğunu varsayıyordu çünkü *mutlakiyetçilik bütün insanları insanların yararına korur*. Hükümdar bu güvenliği sağlamazsa, pazarlığı/sözleşmeyi bozmuş olur!

İktidar ihtiyaçtan ortaya çıkar—toplum gerçekleştirilecekse, *otoriteye boyun eğmekten* başka seçeneğimiz yoktur. *İktidar eşitsizliği* insan doğasından dolayı ortaya çıkar—bu da bizi koruyacak olan iktidar sahibi bir hükümdara tabi olmaya iter.

(**Hak nosyonu** bu dönemde daha yeni gelişmeye başlamıştı, haklar da hükümdara feragat edilecekti.)

Kendisi meşruiyet arayan kralın yakın danışmanı olduğu için Hobbes'un anlayışı kendi etrafındaki siyasi işlere hizmet etti.

Hobbes Makyavelli'den 100 yıl sonra yazdı, ve mekaniğe dair benzetmeler kullandı (Newton & Bacon'un çağdaşı idi—mekaniği kullanma sebebi bu).

Kralı, devleti ve toplumu meşru kılma yolları önemliydi çünkü mutlakiyetçi bir krala **laik bir haklı çıkarma** yolu arıyordu ki bu kral “Tanrının elçisidir” sözüyle meşru kılınmıştı ancak bu düstur Katolik hegemonyasını sorgulayan Protestan Devriminden sonra pek de işlemiyordu artık. Batı Hristiyanlığında ayrışmalar vardı –Tanrı adına konuşan krallar problemliydi çünkü Papa da tanrı adına konuşuyordu—bu nedenle Hobbes dini-olmayan bir açıklama yaptı.

Düzen, genelleştirilmiş ve laikleştirilmiş bir tanrı yoluyla kurulacaktır—bu rasyonel bir açıklamaydı. **Hükümdarın mükemmel vücudundan** bahseder—*kişi* değil bir *konsept* olarak ki bu **konsept de hükümdarın tebaası yoluyla var olur ancak**: Tamamen küçük insanlardan oluşan kral imajıyla resmedilmiştir. Basıldığında *Leviathan*'in kapağında vardır.

Her bir tebaanın nasıl açık bir şekilde ayırt edilebildiğine dikkat edin—vatandaşlar anonim, mistik bir kitlenin içinde yutulmamıştır—bunun yerine her biri ayrıdır ve kimliğini muhafaza eder.

* **düzenleyici prensip**: her bir tebaayı hükümdar *ile* tamamen özdeşleştirmek

Sosyal sözleşmeyle başarılı olmuş olan **beden siyasetinin/devlet siyasetinin** temelidir.

Teslimiyet ve çevirinin susturulması vardır ...

Her bir bireyin kimliğini hükümdarınkine—ve tam tersi—nasıl çevirebiliriz?

Kişinin kendine hükümdara tabii etmesi görünmez kılınmış olur. Çelişki, hükümdarın gösterilmesini, halkın harekete geçmemesini sağlar. Hobbes ses, dil, kelime metaphorları kullanır—**mekanik iktidar anlayışının adil bir alış-veriş olarak konulduğu siyasi toplumu meşru kılar.**

Tartışma:

Marjinal hale getirilen nedir?

Hükmetmek ve iktidar nasıl organize edilir?

Hangi amaçlar için hangi iktidar kullanılacaktır? Ne zaman? Nasıl?

Makyavelli bize **stratejiler** verir ancak Hobbes halkın hükümdarın bedenine **çevrilmesiyle** meşguldür ve bu durumun *nasıl* işlediğiyle ilgilenmez, fakat iktidarın hükümdarda *olmasıyla* daha ilgilidir— İktidarın sebebiyle *nasıl* iş yaptığıyla ilgilenmez.

Makyavelli = iktidar stratejileri

Hobbes = iktidarın merkezi

İktidar, herkesin herkese karşı savaşta olmasının üstünden gelmek ihtiyacından ortaya çıkar. Toplumun otoritesine boyun eğmekten başka seçenek yoktur. İnsanların sosyal sözleşmeye katılma iradesiyle iktidar muhafaza edilir, ancak nasıl uygulandığına ya da değiştirildiğine dair birkaç detay vardır.